

Rhombenporfierconglomeraat

W. T. Hellinga

Enige tijd geleden vond één onzer leden, de heer R. Baken, op zijn akker in de Noord-Oostpolder onder Schokland een vreemd uitziend gesteente, dat hij mij ter determinatie voorlegde.

Aan de hand van een summiere beschrijving in het deens van *Milthers*, maar vooral door een volkomen identiek monster, dat wij destijds voor het Museum voor de IJsselmeerpolders te Schokland kregen van Prof. Oedum te Kopenhagen, kon het gesteente thuis gebracht worden als Rhombenporfierconglomeraat.

Omdat dit buitengewoon zeldzame gesteente, bij mijn weten althans, nooit eerder hier te lande werd gevonden, of mogelijk niet werd herkend bij gebrek aan een goede beschrijving, lijkt het mij goed hierover iets meer te vertellen.

De naam van dit gesteente doet vermoeden dat het zou bestaan uit een conglomeraat van rolstenen van rhombenporfier en dus gemakkelijk zou zijn te herkennen. Niets is echter minder waar.

Het gesteente is bruin tot donker-roodbruin van kleur en doet op het eerste gezicht meer denken aan een porfier dan aan een conglomeraat, door het voorkomen van enkele grotere losse veldspaatkristallen, waarvan een hoogst enkele een min of meer rhombische vorm heeft. Bij nadere beschouwing, vooral op het breukvlak, blijkt het echter te bestaan uit slechts weinige, wat afgeronde stukjes rhombenporfier en meer hoekige donkerbruine brokjes, die volgens *Milthers* rhombenporfiertuf zijn. Deze twee componenten zijn samengekit door grof tot fijn gruis, vulkanische as, welke neerdaalde bij erupties in het vulkanische Oslogebied op het erosiemateriaal van reeds eerder gevormde rhombenporfier- en tufgesteenten.

Het moedergesteente van deze rhombenporfierconglomeraat is te vinden op de kleine eilandjes voor de kust van de Oslofjord, terwijl erratica veelvuldig worden aangetroffen voor de Noord-oostkust van Jutland. Toch beschrijft *Milthers* dit gesteente als verder zeer zeldzaam op het vaste land wegens de geringe omvang van het herkomstgebied. Het lijkt echter niet uitgesloten dat het ook in ons land en zeker in een gebied als de Hümmling gevonden zou kunnen worden.

Bij de herkenning van dit gesteente blijkt overigens weer de grote waarde van het bezit van een goede collectie monsters uit het land van herkomst, vooral wegens de ontwikkelingen in de laatste jaren ten aanzien van de herkenbare soorten.

In het Museum te Schokland zijn wij reeds geruime tijd bezig een dergelijke collectie bijeen te brengen, waarbij wij veel medewerking ondervinden van de geologische instellingen in geheel Scandinavië, welke ons geregeld van nieuwe monsters voorzien. Het blijkt hierbij, dat vele soorten hier volkomen onbekend zijn en gezien de streken van herkomst zeker gevonden kunnen worden.

Literatuur:

MILTHERS, Keld. Stenene og det danske landskab. Clausens Forlag, Kopenhagen.

Danmarks Geologiske Undersøgelser skrifter II. 69. 1942.

OFTEDAL, IVAR. Steiner i farger, Aschehaug Forlagt, Oslo.

KORN, JOHANNES, Die wichtigsten Leitgeschiebe der nordischen kristallinen Gesteine im nord-deutschen Flachlande. Berlin 1927.